

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان

معاونت آموزشی

دانشکده دندانپزشکی خرم آباد

دفتر توسعه آموزش پزشکی

آموزش پژوهش (۱)

اصطلاحات رایج در مقاله‌نویسی

در مقاله‌نویسی یکسری اصطلاح وجود دارد که دانستن آنها باعث فهم بهتر مطالب مربوط به این حوزه میشود. در ادامه به توضیح مختصری از اصطلاحات رایج و مهم مربوط به مقاله‌نویسی در سه بخش اصطلاحات کلی مربوط به مقاله‌نویسی، اصطلاحات مربوط به مجلات و اصطلاحات مورد استفاده در مقالات پرداخته میشود.

اصطلاحات کلی مربوط به مقاله‌نویسی

مقاله / Article : به معنای همه‌ی مقالات در کلیه‌ی زمینه‌ها می باشد؛ حتی به مقالات چاپ شده در مجلات غیر علمی هم اطلاق می شود.

مقاله ی علمی / Paper : به مقالات علمی که در مجلات علمی چاپ می شوند اطلاق می شود.

مقالات داغ (Hot Papers) : مقالاتی هستند که پس از چاپ در یک ژورنال علمی، سریعا مورد استقبال و استناد جامعه علمی قرار می گیرند. مقالات Hot Papers دارای ارزش بالایی هستند و معمولا در فواصل زمانی مشخصی توسط مجلات تعیین می شود.

مقاله‌ی همایش / (Proceeding) : به مقالاتی که در کنگره‌ها و کنفرانس‌ها پذیرفته یا ارائه می‌شوند اطلاق می شود.

Best Papers: به مقالات برتر کنفرانس‌ها گفته می‌شود؛ که معمولاً نسخه‌ی تکمیل‌شده‌ی آن‌ها با کمک مسئولین کنگره در مجلات معتبر چاپ و منتشر می‌شوند.

Draft: پیش‌نویس: متن مقاله‌ی علمی قبل از سابمیت شدن در مجلات، پیش‌نویس نامیده می‌شود.

Final version: به نسخه‌ی نهایی یک مقاله، پس از آن که توسط نویسندگان تصحیح شد گفته می‌شود.

Manuscript: پیش‌نویس نهایی paper است که در یک مجله سابمیت و ثبت شده اما هنوز به مرحله‌ی انتشار نرسیده است.

Manuscript NO: به شماره‌ای گفته می‌شود که مجلات به هر منیواسکریپت سابمیت‌شده اختصاص می‌دهند تا شناسایی و پیگیری‌های مربوط به آن توسط نویسندگان و مدیریت مجله به آسانی انجام شود.

Citation: به معنای استفاده از متن مقاله‌ی شما توسط نویسندگان دیگر در مقاله‌ی خودشان است (یعنی آنها به مقاله‌ی شما رفرنس بدهند). افزایش تعداد سائیتیشن‌ها باعث افزایش اعتبار نویسندگان، مقاله و مجله‌ی مربوطه می‌شود.

Magazine: به معنای مجلات عمومی می‌باشد. دارای مخاطبان غیر متخصص و عام هستند. موضوعات توسط روزنامه‌نگاران یا نویسندگانی ماهر که ممکن است در آن حیطه تخصصی نداشته باشند نوشته می‌شود؛ سپس توسط روزنامه‌نگاران مورد بازنگری قرار می‌گیرند.

Journal: اغلب به معنای مجلات علمی آکادمیک می‌باشد. مخاطبان آن شامل پژوهشگران، افراد دانشگاهی و متخصصان یک حوزه است. موضوعات توسط فرد یا افراد متخصص در آن حیطه نگارش می‌شوند و سپس توسط متخصصان مرتبط با آن حیطه بازنگری می‌شود.

سرقت ادبی/علمی (**Plagiarism**): به معنای وجود شواهدی از تشابه در متن، ایده و طرح مقاله با سایر مقالات است که سبب می‌شود اعتبار مقاله از نظر اخلاقی زیر سوال برود. در واقع به تقلب در متن مقاله اشاره دارد. در صورتی که جملات مقالات دیگر، بدون تغییر در متن مقاله کپی شود؛ حتی اگر رفرنس‌دهی نیز انجام شود، به آن سرقت ادبی یا علمی گفته می‌شود. ژورنال‌ها متن مقالات را از نظر داشتن این مشکل با نرم‌افزارهای قدرتمندی چک می‌کنند؛ بنابراین نویسندگان باید از انجام این کار غیر اخلاقی بپرهیزند.

ساختن داده‌های جعلی (**Data fabrication**): گاهی نویسنده به صورت جعلی داده‌هایی را ایجاد می‌کند که حاصل از پژوهش نبوده و نتایج آن را در مقاله ارائه می‌کند؛ که تقلب و کاری غیر اخلاقی می‌باشد.

دستکاری داده‌ها (**Data falsification**): گاهی نویسنده در داده‌ها و نتایج حاصل از مطالعه، تغییراتی ایجاد می‌کند تا به نتایج دلخواه در راستای پاسخ به سوالات و فرضیات پژوهش خود برسد و یا نتایج به صورت مطلوب‌تری ارائه شوند؛ که تقلب و کاری غیر اخلاقی می‌باشد.

اصطلاحات مربوط به مجلات

شماره‌ی معمول (**Regular issue**): شماره‌های معمولی مجلات است که در فواصل زمانی مشخصی به صورت منظم (مثلاً هر فصل یا هر ماه) منتشر می‌شوند.

شماره‌ی ویژه (**Special issue**): ویژه‌نامه‌ها شماره‌ی ویژه‌ای در مجلات هستند که به صورت تخصصی بر روی یک موضوع خاص تمرکز می‌کنند و علاوه بر **regular issue** منتشر می‌شوند.

ادیتور/ویرایشگر (**Editor**): شخصی است که مدیریت ژورنال را برعهده دارد. ادیتور مقالات را برای بررسی علمی و داوری به یک یا چند نفر که توانایی و تخصص بررسی مقاله را دارند می‌فرستد.

داوران (**Reviewers**): به متخصصان یک حیطه گفته می‌شود که مقالات علمی آن حیطه را ارزیابی و بررسی می‌کنند و در نهایت نظر خود را در مورد پذیرش، عدم پذیرش و یا پذیرش به شرط اصلاح مقاله، به مجله اعلام می‌کنند.

داوری همتا (Peer Review): داوری همتا به ارزیابی و سنجش مقاله توسط کارشناسان و متخصصان مربوط به یک حوزه‌ی خاص علمی اشاره دارد. که در نهایت منجر به بیان نظرات آن‌ها در مورد میزان خلاقیت، اعتبار، رعایت اصول اخلاقی و... آن مقاله می‌شود. به عنوان یک سیستم داوری علمی است؛ برای کمک به ادیتورهای مجله برای فهمیدن ارزش مقالات ارسال شده به آن مجله.

داوری یک‌سو کور (Single blind review): در این نوع داوری، نویسندگان از مشخصات داور یا داوران اطلاعی ندارند، در حالی که داوران از مشخصات و سوابق نویسندگان آگاهی داشته و در نتیجه می‌توانند با دیدی باز مقاله را ارزیابی کنند.

داوری دوسو کور (Double blind review): در این نوع داوری، نویسندگان و داوران از مشخصات یکدیگر اطلاعی ندارند. این کورسازی برای اینکه داوری بی‌طرفانه و بدون غرض‌ورزی صورت بگیرد بسیار مؤثر است.

With Editor: پس از آن که مقاله‌ی شما ارسال شد و به دست ادیتور رسید؛ ادیتور آن را از نظر استانداردهای کلی (مثلاً این که مطابق با الگوی ارائه‌شده در مجله باشد، در اسکوپ مجله باشد و...) مورد بررسی قرار می‌دهد و سپس پیگیر یافتن افرادی برای داوری آن می‌شود به این مرحله ویت ادیتور گفته میشود.

تحت داوری (Under Review): به مرحله‌ای که مقاله برای بررسی علمی در اختیار یک یا چند داور قرار می‌گیرد، تحت داوری گفته می‌شود. نتیجه‌ی آن به محض بررسی داورها اعلام می‌شود. عبارت ریفرینگ (Refereeing) هم معادل همین اصطلاح میباشد.

سابمیت یا ثبت (submit/submitted): به معنای ارسال مقاله به یک ژورنال، از طریق سایت مربوط به آن ژورنال است؛ که باید طبق الگوی ارائه‌شده در راهنمای نویسندگان آن مجله باشد.

Giude for author/ for reader: به معنی دستورالعملی است که خوانندگان و نویسندگان مجله باید در مورد آن مجله بدانند. فرمت مقاله‌ای که نویسنده به مجله می‌فرستد، باید با توجه به نکات و الگویی باشد که در راهنمای نویسندگان مجله ارائه شده است.

الگو (Template): الگو و قالبی است برای نگارش مقاله، که مجلات علمی ارائه می دهند. معمولاً راهنمای نویسندگان یا تمپلیت در سایت ژورنال در دسترس نویسندگان قرار می‌گیرد که مقالات ارسالی براساس الگوی مجله نگارش شوند. این الگو در مورد قالب، محتوا و ساختار مقاله، بسته به نوع مجله متغیر است.

نامه ی پوششی (Cover Letter): نامه‌ای کوتاه و رسمی به سردبیر مجلات است که به منظور معرفی درست مقاله و بیان اهداف و منحصر بودن حیطة‌ی پژوهش نوشته می شود. این نامه باید بر اساس فرمت مجلات نوشته شود و معمولاً در آن نویسنده متعهد می شود که مقاله را به مجلات دیگر نمی فرستد.

اهداف و زمینه‌ها (Aims and Scopes): مشخص‌کننده‌ی حیطة کاری و اهداف یک مجله است و قسمتی با این عنوان در سایت ژورنال‌ها قرار دارد تا خوانندگان، نویسندگان و داوران در جریان آن قرار بگیرند. ژورنال‌ها مقالاتی را که در حیطة‌ی کاری آن‌ها نباشد، پذیرش و منتشر نمی کنند؛ بنابراین باید از ارسال مقالات غیر مرتبط با مجله خودداری شود.

پذیرش (Accept): به معنای پذیرش یک مقاله در مجله می باشد و که در نهایت به انتشار آن مقاله توسط مجله منتهی میشود.

عدم پذیرش (Reject): حالتی است که ژورنال به دلایل مختلف، یک مقاله را رد می کند و نمی‌پذیرد که آن را منتشر کند.

عدم پذیرش و سابمیت مجدد (Reject and resubmit): نوعی از عدم پذیرش (reject) است که محتوای کلی مقاله مورد قبول است اما نیاز به اصلاحاتی دارد. اگر نویسندگان با دقت به ایرادات و سوالات داوران ژورنال پاسخ دهند و مقاله‌ی اصلاح شده را دوباره سابمیت کنند، امکان انتشار آن وجود دارد.

عدم پذیرش قطعی / کامل (Complete reject): نوعی از عدم پذیرش (reject) است که طی آن مقاله به دلیلی از جانب ژورنال، به طور کامل رد شده است.

اصلاح (Revise): به ایرادات گرفته شده از مقاله گفته می شود؛ که باید توسط نویسنده اصلاح گردند. اگر این ایرادات زیاد باشند، به آن ماژور ریوایز (Major revise) و اگر کم باشند، به آن مینور ریوایز (Minor Revise) گفته می شود. پس از ارسال مجدد مقاله ی اصلاح شده، مقاله دوباره داوری می شود تا در نهایت در مورد پذیرش یا عدم پذیرش آن در ژورنال تصمیم گیری شود.

Revised manuscript: به نسخه ای از مقاله که اصلاح شده است گفته می شود.

Comment: به نظرات ارائه شده توسط داوران مجله نسبت به بخش های مختلف مقاله گفته می شود.

شاپای مجله (ISSN): شماره سریال هشت رقمی منحصر به فردی است که استاندارد بین المللی محسوب می شود و نشان دهنده ی هویت نشریه های چاپی یا الکترونیکی می باشد.

Digital Object Identifier (DOI): شناساگر اشیاء دیجیتال: شناسه ای الکترونیکی است که برخی ژورنال ها به هر مقاله چاپ شده در آن ژورنال اختصاص می دهند که یک عدد منحصر به فرد می باشد.

Impact factor (IF): معیاری برای سنجش میزان اعتبار مجلات است و به تعداد استنادات به مقالات آن مجلات بستگی دارد. در واقع حاصل نسبت تعداد استنادها به مقالات مجله به تعداد مقالات چاپ شده در آن مجله، در دو سال اخیر می باشد.

SJR: معیاری برای سنجش اعتبار مجلات علمی است، که توسط پایگاه اسکوپوس تعیین می شود و نشان دهنده ی تعداد و اعتبار استنادها به مقالات یک مجله است.

امتیاز چارک (Quartile Score): معیاری ارائه شده توسط اسکوپوس، برای رتبه بندی مجلات می باشد و برای آن چهار درجه Q₁، Q₂، Q₃ و Q₄ در نظر گرفته شده است؛ که معتبرترین مجلات جزو Q₁ می باشند.

شاخص اچ (**H-Index**): معیاری است برای ارزیابی تأثیرگذاری علمی پژوهشگران، که علاوه بر تعداد مقالات پژوهشگر، تعداد استنادات به مقالات او نیز در نظر گرفته می شود.

دسترسی محدود (**Close access**): به مجلاتی گفته می شود که برای دسترسی مقالات آن ها، افراد باید هزینه پرداخت نمایند.

دسترسی آزاد (**Open access**): برخی ژورنالها، مقالات ثبت شده را به صورت رایگان در اختیار همه قرار می دهند. معمولاً این ژورنال ها برای انتشار مقالات از نویسندگان مقاله، هزینه چاپ دریافت می نمایند.

Publication fee: ژورنال های open access برای انتشار مقاله از نویسندگان هزینه ای دریافت می نمایند؛ که به آن هزینه ی انتشار گفته می شود.

اصطلاحات مورد استفاده در مقالات

عنوان مقاله (**Title**): عبارت یا جمله ای است که برای مقاله با توجه به اهداف اصلی، جامعه ی مورد پژوهش و نوع مطالعه انتخاب می شود.

Affiliation: شامل نام نویسنده یا نویسندگان مقاله، وابستگی سازمانی آن ها به مرکز تحقیقات یا دانشگاه، عنوان و رتبه ی علمی آنها می باشد و الگوی خاصی برای نوشتن آن باید رعایت شود.

First author: به نویسنده ی اول گفته می شود که نویسنده ی اصلی مقاله محسوب می شود و بیشترین امتیاز را از نگارش مقاله دریافت می کند.

Co-author: به نویسندگان همکار در جایگاه های دوم به بعد گفته می شود که امتیاز کمتری نسبت به نویسنده ی اول دریافت می کنند اما امتیاز مربوط به نویسندگان همکار باهم برابر است.

Corresponding author: به نویسنده‌ی مسئول مقاله اطلاق می‌شود؛ که مسئول مکاتبات و پاسخ‌دهی به مکاتبات سردبیر و مدیر انتشار مجله می‌باشد (نویسنده‌ی مسئول، مسئول هر اتفاق درباره‌ی مقاله نیست؛ بلکه تمامی نویسندگان مسئولیت یکسانی در برابر آن مقاله دارند و تنها وظیفه‌ی مکاتبات بر عهده‌ی اوست). هر کدام از نویسندگان می‌توانند در این جایگاه قرار بگیرند.

کلمات کلیدی (Keywords): شامل کلماتی است که معمولاً در پایان چکیده قرار می‌گیرند و مربوط به حیطه‌ی اصلی مقاله می‌باشند. این کلمات برای یافتن مقاله در موتورهای جست‌وجو کاربرد دارند.

مقدمه‌ی مقاله (Introduction): در این قسمت مقاله به تعریف متغیرهای مورد بررسی پژوهش، اهمیت موضوع، مشکلات ناشی از آن، راهکارهای موجود و اهداف طرح پرداخته می‌شود. مقدمه یا بیان مسئله به چرایی پژوهش پاسخ می‌دهد.

مواد و روش‌ها (Materials and methods): در این قسمت درمورد روش‌های انجام‌گرفته برای اجرای پژوهش، ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات، نرم‌آزارهای آماری، جامعه‌ی مورد پژوهش و... توضیح داده می‌شود. درواقع این قسمت چگونگی انجام پژوهش را توضیح می‌دهد.

یافته‌ها/ نتایج (Results): مهمترین قسمت هر مقاله و شامل نتایج حاصل از مطالعه است؛ که با زبان علمی و آماری بیان می‌شود.

بحث (Discussion): در این قسمت به تفسیر و بحث در مورد نتایج مقاله و مقایسه‌ی آن با مقالات مشابه دیگر پرداخته می‌شود.

نتیجه‌گیری (Conclusion): شامل جمع‌بندی و نتیجه‌گیری کلی مقاله است و معمولاً در آن به هدف اصلی طرح اشاره می‌شود.

تقدیر و تشکر (Acknowledgment): در این قسمت از تمامی افراد، موسسات یا ارگان‌هایی که در انجام طرح با پژوهشگر همکاری کرده‌اند قدردانی و تشکر می‌شود.

تضاد منافع (Conflict of interests): به معنای وجود رضایت همه‌ی نویسندگان مقاله، درمورد سازمان حامی پژوهش، ترتیب نویسندگان و انتشار مقاله است؛ که مربوط به اخلاق در پژوهش است و معمولاً مجلات از نویسندگان می‌خواهند که به این قسمت در انتهای مقاله‌ی خود (قبل از رفرنس‌ها) اشاره کنند.

رفرنسها/ مراجع (References): شامل مشخصات تمامی منابعی است که در مقاله به آنها ارجاع داده شده است؛ که توسط نرم‌افزارهای رفرنس‌دهی انجام میشود.

تهیه شده در دفتر توسعه آموزش دانشکده دندانپزشکی خرم‌آباد

بهمن ۱۴۰۱